

Haýsy ysłam, haýsy bürenjek?

Category: Kitapcy, Nukdaýnazar, Publisistika, Sözler

написано kitapcy | 26 январа, 2025

Haýsy ysłam, haýsy bürenjek? HAÝSY YSLAM, HAÝSY BÜRENJEK?

Möwlana Jelaleddin Rumy körleriň pile baha berşini «Mesnewisinde» aýdyp beripdir:

«Pil bir bitewi jandardyr, ýöne kör adamlara «bu näme?» diýip soranyňyzda, biri aýagyny elläp «agaç» diýýär, biri holtumyny elläp, «suwly tulum» diýýär, ýene biri gulagyny elläp «ýelpewaç» diýýär. Olaryň biri-de bir bitewilikde häsiýetlendirip, «bu pil» diýip bilmeýär...»

Ýene orta atylan bürenjek meselesi ýurdumyzda pile baha berjek bolnuşyna meňzeýär. Erdogan, Bahçeli, Kylyçdarogly we beýleki syýasatçylar bürenjek hakda gürleýärler, bürenjege «konstitution kepillik» girizmek isleýärler. Emma hiç kim hakykatyň üstünde durjak bolmaýar. Çünki din pelsepesinden teologiýa-ylahyýet üstün tutuldy!

Şonuň üçinem:

«Gurhan mendirin» diýen Hezreti Aly häziriň Türkiýesinde ýaşan bolsa, zyndana atylardy.

«Allanyň Resuly ýöreýän Gurhandy» diýen Hezreti Äşe tussag edilerdi.

Hezreti Muhammediň (s.a.w) «Adam we Gurhan ekiz dogandyr» hadysy nämäni aňladýar?

Yslam näme diýýär: “Men arefe nefsehû fekad arefe rabbehû” – «Özüňi bilseň, Rebbiňi-de bilmeli borsuň!».

Aslynda bu, «Gözleýänim sendedir, Kuddusda, Mekgede, hajda däl» diýen Ýunus Emräniň ýoludyr. Şeýle:

Allanyň gatynda bir ýeke-täk din bardyr.

Gurhan – kitap halyndaky şekiline berilen at bilen «Mushaf» aýatlaryň bolan mukaddes simwolydyr.

Käbiri okaýan aýatlaryny düşündirip, hakykata ýetendirin öýdýär...

Käbiri okaýan aýatlarynyň «menden içeri girip maňa düşün» diýýän ruhy ýolagçylygyna çykyp, ynsan kämilligine gowuşýar...

Hezreti Muhammet hadysynda «Gurhanyň ýedi tarapy bar» diýipdir.

YUSUF ZİYA ÖZCAN **BAŞÖRTÜSÜ VE KATSAYI** **SORUNLARI NASIL** **ÇÖZÜLDÜ?**

YÖK
ANILARI

Ýagny:

Dinleriň bir-ä daşardan (zahyr) görünişi bar. Dinleriň birem içki esasy (batyny) bolşy bar.

Esasysy-da içerde ýatan maňzy (mertebýi hezreti Kurany) aňlap bilmekdir.

Hemme göz ony görüp bilmeýär... Hemme adam oňa ýetip bilmeýär... Muny sa:p Gurhan grammatikasy bilen edip bolmaýar, ýogsam bolmasa arap dilini bilýän her kes muny oňarardy. Grammatika tekstiň iň daşarky (zahyry) gabygydyr. Şeýle maddy nukdaýnazar bilen garamak maňzy aňlamak üçin ýeterlik bolmaýar. Baş many gatlaklary içerdedir-batynydyr...

Şonuň üçin «Gurhan Mushafyň, tekstiň üstündedir» sözi munuň özenidir. Galyberse-de, «Furkan» bar, «Ümmül-Kitap» bar, kitaplaryň enesi «Löwh-i Mahfuz» bar. «Gönderen kitabymyzy size, kitabyň içine salyp ugratdyk» sözünüň çuň manysy şudur... Many-mañzyna ýetmek üçin daşardan içerä tarap ymtylmak gerek: Seýr-i ilallah...

Dinleriň esasy daşarda görüňäni tertipleşdirmekden zyýat adamy içerde çuňluga ýetirmekdir.

Emma biziň günlerimizde «içeri» gözden salnyp, dolulygyna «daşara» ýöneliş bar. Mysal üçin:

Syýasy güýç gatlaklary daşarda durana el urmagy «din» diýip görkezýär. Diňe syýasatçylaram däl: Alla nilen magnawy baglanyşygynyň bardygyny bildirýän gymmaty özüne ýetik, pes işleriň yşkyndaky din söwdagärleri aýatlary özleriçe düşündirip, maddy dünýämize-gündelik durmuşmyza degişli akyla-huşa sygmajak sözleri aýdýar!

Modern Türkiye'de

BAŞÖRTÜSÜ SORUNU

Elisabeth Özdalga

kitapyurdu.com

Interpretasiya, serh mertebesi biziñ günlerimizde, gynansak-
da, käbir samsyklaçlyklara uçradylýar. Käbirleri-de «yslam
inkwizisiýasyny» gurmagyñ hyýalynda... Hudaýa din öwredýärler!

Bular aslynda aýatlaryň ruhuny bogdy, hakykaty bozdy, yslamy we adamy ýadatdy.

Gynansak-da, biziň günlerimizde yslam garaýşy daşky görnüşini (zahyryň) aňyrsynda geçip bilmez ýaly hala getirildi. Ten mefhumy, ýagny «eýle geýin, beýle geýinme» ýaly talaplar dine öwrüldi! Bürenjegem mundan nesibini aldy. Magnawy älemlere aralaşan kalp gözi bilen görmegiň nämedigi unutdyryldy...

«Körleriň pile baha berjek» bolşy ýaly, aýatlary ýüzleý düşündirýänler zahyry dindir öýdüp, bürenjegi dynuwsyz dile düşürýär. Şübhesiz, syýasatçylaryň biri-birleri bilen ýaryşmaklarynyň sebäbi bar: Magnawy sowudy, galkany bolmadyk ejiz adamlary diniň üsti bilen aldamak!

Saýlawyňyz, sandygyňyz, sesiňiz başyňyzy iýsin!

(09.12.2022-nji ýyldaky makalam).

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazetini, 12.04.2024 ý. Publisistika